

2023

RAPORT
Z DZIAŁALNOŚCI
ZA ROK 2023

Ludzie FOR

RADA FUNDACJI

- Leszek Balcerowicz – przewodniczący
- Błażej Moder
- Jeremi Mordasewicz
- Arkadiusz Muś
- Jarosław Sroka
- Marek Tatała
- Ryszard Wojtkowski

- Monika Wachowiec – asystentka przewodniczącego rady

ZESPÓŁ FOR

ZARZĄD

- Marcin Zieliński – prezes zarządu i główny ekonomista
- Kinga Królik – członek zarządu i kierownik administracyjno-finansowy

DZIAŁ ROZWOJU

- Leszek Hajkowski – dyrektor ds. rozwoju

DZIAŁ KOMUNIKACJI

- Hubert Wejman – dyrektor ds. komunikacji
- Oliwia Królik – specjalistka ds. komunikacji
- Martyna Łukasiak-Łazarska – specjalistka ds. komunikacji

DZIAŁ ANALITYCZNY

- Patryk Wachowiec – analityk prawny
- Bartłomiej Jabrzyk – analityk
- Eryk Ziędalski – młodszy analityk prawny
- Gabriel Hawryluk – analityk ekonomiczny
- Zofia Kościk – młodszy analityk ekonomiczny
- Mateusz Michnik – młodszy analityk ekonomiczny

Spis treści

Ludzie FOR.	2
Wstęp	4
FOR w liczbach.	6
FOR w mediach	6
Nowy prezes zarządu	6
Wszystkie publikacje FOR w 2023 r..	7
Wybrane publikacje FOR	8
Kampania informacyjna FOR w czasie wyborów	10
Narodowy Bank Polityczny	13
Proste zmiany – wielkie korzyści. 10 pomysłów prostych zmian w polskim prawie – raport FOR i Instytutu Misesa	14
Odpolitycznienie przedsiębiorstw kontrolowanych przez państwo – raport FOR	15
Rachunek od państwa za 2022 rok	16
Blog Obywatelskiego Rozwoju	17
Umówmy się na Polskę.	18
Liczba dnia FOR	18
Współpraca międzynarodowa	19
Wydarzenia 2023	20
Projekty FOR.	22
Obszary badawcze	23
Współpraca z mediami	24
FOR w mediach społecznościowych	25
Podcast Forum Obywatelskiego Rozwoju Odkrywając Wolność.	26
Znasz FOR-letter?	26
Finanse FOR	27
Sklep FOR	27

MARCIN ZIELIŃSKI
prezes zarządu FOR

Szanowni Państwo,

2023 rok pokazał siłę polskiego społeczeństwa obywatelskiego. Forum Obywatelskiego Rozwoju, zarówno samodzielnie, jak i w koalicji z innymi organizacjami, nagłaśniało przypadki nadużywania władzy, demaskowało rządową propagandę i wskazywało kierunki reform.

FOR nagłaśniało przypadki wykorzystywania zasobów państwa do prowadzenia kampanii wyborczej przez Prawo i Sprawiedliwość. Sztandarowym przykładem tego procederu była kampania billboardowa Narodowego Banku Polskiego. Kolejnym – zaangażowanie fundacji spółek kontrolowanych przez państwo w kampanię referendalną. Nasz think-tank we współpracy z innymi czołowymi organizacjami obywatelskimi uruchomił akcję informacyjną, przekonującą Polki i Polaków do niebrania udziału w zmanipulowanym referendum.

Demaskowaliśmy rządową propagandę sukcesu, wskazując na prawdziwy obraz i perspektywy polskiej gospodarki. Przed wyborami parlamentarnymi opublikowaliśmy raport podsumowujący 8 lat rządów PiS, uruchomiliśmy stronę internetową w kontrze do rządowego portalu „jakjestnaprawde.gov.pl” oraz komentowaliśmy wypowiedzi polityków w mediach tradycyjnych i społecznościowych. Ocenialiśmy też programy wyborcze, w tym pod względem kosztów dla finansów publicznych, czego efektem był Licznik Obietnic Wyborczych, stworzony we współpracy z portalem Money.pl.

Na różnych łamach przedstawialiśmy też kierunki wolnościowych reform, jakich potrzebuje Polska do utrzymania wzrostu gospodarczego. Podczas Igrzysk Wolności zaprezentowaliśmy raport o odpolitycznieniu spółek

kontrolowanych przez państwo. We współpracy z Instytutem Misesa przedstawiliśmy konkretne propozycje działań deregulacyjnych.

Październikowe wybory dały nadzieję na odwrócenie złych zmian wprowadzanych przez PiS, zwłaszcza w obszarze państwa prawa. FOR przygląda się propozycjom nowej władzy i wskazuje najpilniejsze reformy. Gorzej rzecz ma się z polityką gospodarczą, która jak na razie stanowi kontynuację kierunku obranego przez poprzednią władzę.

Ale to nas nie zniechęca do działania. Wręcz przeciwnie! Będziemy dalej bronić wolności gospodarczej i patrzeć władzy na ręce.

„Demaskowaliśmy rządową propagandę sukcesu, wskazując na prawdziwy obraz i perspektywy polskiej gospodarki.”

LESZEK BALCEROWICZ
przewodniczący rady FOR

Dobry ustrój składa się z pluralizmu politycznego, prywatno-rynkowej gospodarki, państwa prawa, wolnych mediów i silnie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, które broni ustrojowych fundamentów.

Forum Obywatelskiego Rozwoju (FOR) należy do tej ostatniej sfery instytucjonalnej. Między wymienionymi składnikami dobrego ustroju występują ważne zależności – najważniejsza z nich to fakt, że dominacja państwowej własności, czyli socjalizm, nie tylko prowadzi do gospodarczego zacofania w stosunku do krajów kapitalistycznych, ale i nie da się pogodzić z praworządnością, wolnymi mediami i legalnym społeczeństwem obywatelskim. Dlatego nacjonalizowanie gospodarki należy traktować jako zasadnicze ustrojowe zagrożenie, a jej prywatyzację – jako wyzwolenie nie tylko firm, ale i innych sfer życia w kraju.

W 1989 roku PKB na jednego mieszkańca w Polsce wynosiło 37% jego średniego poziomu w krajach OECD, a w 2021 roku około 77%. Odchodzenie od socjalizmu pozwoliło nam więc nadrobić wiele z narosłego wcześniej dystansu. Ale dużo zostało nam jeszcze do zrobienia.

Stan gospodarki, zwłaszcza jej stabilność, zależą też od polityki fiskalnej i monetarnej. W tej pierwszej nastąpiło w ostatnich 8 latach nie tylko podbicie wydatków budżetu i podatków, ale i jego deficytu. Rodzi to rosnące koszty obsługi długu publicznego – w 2015 roku wyniosły 30 mld zł, w roku 2023 to już prawie 62 miliardy złotych. Polityka monetarna spowodowała, że inflacja w Polsce jest około dwa razy wyższa niż w Strefie Euro – w 2023 r. 10,9% w Polsce i 5,4% w Strefie Euro.

Zarówno polityka fiskalna jak i monetarna były przedmiotem wielu analiz i wypowiedzi analityków

FOR. Kontynuacja polityki gospodarczej z lat 2016-2023 rodziłaby ogromne ryzyko, że Polska zdecydowanie wolniej niż w przeszłości, jeśli w ogóle, redukowalaby rozwojową lukę w stosunku do Zachodu. Największe partie polityczne w naszym kraju nie mają – przynajmniej do lutego 2024 roku – kompetentnego, rozwiniętego programu polityki prorozwojowej polityki gospodarczej. Na tym tle szczególnego znaczenia nabiera misja FOR i programowo bliskich nam organizacji.

FOR zajmował i zajmuje się nie tylko stabilnością i rozwojem gospodarki, ale i praworządnością, w tym szczególnie upartyjnianiem prokuratury i atakami na niezawisłość sądów. W tym zakresie współpracujemy z takimi organizacjami pozarządowymi jak KOD, Wolne Sądy, Lex Super Omnia czy Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

„Nacjonalizowanie gospodarki należy traktować jako zasadnicze ustrojowe zagrożenie, a jej prywatyzację – jako wyzwolenie nie tylko firm, ale i innych sfer życia w kraju.”

FOR w liczbach

35

Liczba publikacji

37 369

Komunikat z największą liczbą wyświetleń: „Polski dług publiczny wciąż rośnie”

37 521

Odwiedziny strony niedajsobiewcinsnacreferendum.pl

FOR w mediach

Nasi eksperci byli cytowani w mediach średnio **1097** razy miesięcznie

Ich komentarze, artykuły i wywiady ukazują się regularnie m.in. w „Rzeczpospolitej”, „Gazecie Wyborczej”, „Dzienniku Gazety Prawnej”, „Pulsie Biznesu”, „Radiu TOK FM”, „TVN24”, „Polsat News”, „Onet.pl”, „Wirtualnej Polsce”, „Interii” i „Money.pl”

W 2023 roku nazwa Forum Obywatelskiego Rozwoju pojawiała się w mediach średnio **56** razy tygodniowo

Cytowalność FOR na stronach internetowych: średnio **151** razy w miesiącu

Cytowalność FOR w telewizji w 2023 roku: **421** razy

Cytowalność FOR w radiu w 2023 roku: **533** razy

Prowadzimy **6** stron internetowych

W 2023 roku przybyło nam **1383** obserwujących na Facebooku, Twitterze i LinkedInie

FOR aktywnie działa na **4** platformach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn)

Nasze posty na Facebooku w 2023 roku uzyskały łącznie **14 521** reakcji

Nasze publikacje w 2023 roku zostały wyświetlone na stronie internetowej łącznie **131 288** razy

31 870 wszystkich obserwujących na Facebooku

Nasze tweety zdobyły łącznie prawie **2,5 miliona** wyświetleń

Nowy prezes zarządu

Z końcem czerwca 2023 r. stanowisko prezesa zarządu FOR objął Marcin Zieliński

„Dziękuję Profesorowi Balcerowiczowi i Radzie Fundacji za zaufanie. To ogromne wyróżnienie. Jesteśmy jednym z największych think-tanków w Polsce, a misja FOR ze względu na zbliżające się wybory staje się teraz ważniejsza niż kiedykolwiek wcześniej. Będziemy walczyć z populizmem oraz promować wolnościową perspektywę i zdrowy rozsądek w debacie publicznej.”

Wszystkie publikacje FOR w 2023 r.

- 01.01.2023 | Komunikat | Prawdziwy deficyt jeszcze większy – aż 345% tego, co przedstawia rząd | Sławomir Dudek
- 13.01.2023 | Komunikat | Leszek Balcerowicz Prezesem FOR
- 16.01.2023 | Komunikat | „Tarcze” PFR problemem dla przedsiębiorców i sądów administracyjnych | Piotr Oliński
- 26.01.2023 | Komunikat | Dodatkowy podatek od mieszkań: od mitu do bardzo złej polityki | Marcin Zieliński
- 06.02.2023 | Komunikat | Wysoka inflacja w Polsce to dzieło RPP | Dariusz Filar
- 07.02.2023 | Komunikat | Sąd administracyjny na straży państwa prawa. Skuteczna interwencja FOR | Patryk Wachowiec
- 23.02.2023 | Komunikat | MFW: Polska z największą korektą w dół w stosunku do ostatniej prognozy wzrostu | Bartłomiej Jabrzyk
- 02.03.2023 | Komunikat | Komisja Europejska skarży do TSUE upolityczniony TK. Czy wpłynie to na KPO? | Patryk Wachowiec
- 13.03.2023 | Komunikat | Najpierw niska inflacja, potem tani kredyt | Marcin Zieliński
- 21.03.2023 | Komunikat | Polski dług publiczny wciąż rośnie | Marcin Zieliński, Bartłomiej Jabrzyk
- 03.03.2023 | Komunikat | MFW: Priorytetem dla Polski jest walka z inflacją | Bartłomiej Jabrzyk
- 27.04.2023 | Analiza | Na ratunek śledczym. Perspektywa ochrony prokuratorów w prawie unijnym | Patryk Wachowiec
- 09.05.2023 | Komunikat | Badanie rzekomych rosyjskich wpływów przykrywką dla przedwyborczego spektaklu w rządowej telewizji | Bartłomiej Jabrzyk
- 17.05.2023 | Komunikat | Skąd pieniądze na „800 plus”? | Marcin Zieliński
- 20.06.2023 | Komunikat | Rachunek od państwa za 2022 rok | Marcin Zieliński, Bartłomiej Jabrzyk
- 29.06.2023 | Komunikat | Marcin Zieliński prezesem FOR | Marcin Zieliński
- 06.07.2023 | Komunikat | Narodowy Bank Polityczny – na straży partii, a nie pieniędzy | Marcin Zieliński, Patryk Wachowiec
- 19.07.2023 | Komunikat | Patologia legislacji i znikające apteki. O kolejnym zaostrzeniu Prawa farmaceutycznego | Gabriel Hawryluk
- 26.07.2023 | Komentarz | Jak chciwość nie napędziła inflacji | Marcin Zieliński, Zofia Kościk
- 01.08.2023 | Komunikat | Państwo nadopiekuńcze uderza w wolność wyboru: ograniczenia w sprzedaży napojów energetycznych | Gabriel Hawryluk
- 09.08.2023 | Komunikat | Powrót do PRL: zakaz fotografowania nie zastąpi profesjonalizmu służb | Bartłomiej Jabrzyk
- 28.08.2023 | Komunikat | Polska chętnie przyjmuje pracowników z zagranicy | Paweł Janukowicz
- 31.08.2023 | Komentarz | Licznik obietnic wyborczych | Marcin Zieliński
- 05.09.2023 | Komunikat | Dlaczego bojkot tzw. referendum 15 października jest demokratyczny? | Patryk Wachowiec
- 18.09.2023 | Raport FOR | Odpolitycznienie przedsiębiorstw kontrolowanych przez państwo | Marcin Zieliński
- 19.09.2023 | Komentarz 3/2023 | Prawo i Sprawiedliwość zapowiada kolejne nacjonalizacje | Marcin Zieliński
- 27.09.2023 | Komunikat | Skokowy wzrost płacy minimalnej w Polsce i jego konsekwencje | Gabriel Hawryluk
- 29.09.2023 | Komunikat | Czy ceny w Polsce prawie przestały rosnąć? Kampanii „informacyjnej” NBP ciąg dalszy | Antoni Baczyński
- 02.10.2023 | Komunikat | Pieniądze z KPO mogłyby pomóc polskiej gospodarce, ale nie zastąpią reform | Paweł Janukowicz
- 05.10.2023 | Komentarz 4/2023 | Śladem Węgier i Turcji? Stopy procentowe przed wyborami | Marcin Zieliński, Gabriel Hawryluk
- 06.10.2023 | Raport FOR | 8 lat PiS: niszczenie gospodarki i praworządności | Marcin Zieliński, Patryk Wachowiec i in.
- 06.10.2023 | Komunikat | Stagflacja: dorobek polityki gospodarczej PiS | Dariusz Filar
- 11.10.2023 | Komunikat | Czy po wyborach inflacja będzie znowu dwucyfrowa? | Marcin Zieliński, Zofia Kościk
- 09.11.2023 | Komunikat | Projekt budżetu na 2024 rok: pocałunek śmierci PiS | Mateusz Michnik
- 07.12.2023 | Komunikat | Własność państwowa zatruwa gospodarkę i politykę | Marcin Zieliński, Jakub Karnowski

Wszystkie publikacje są dostępne w wersji elektronicznej do pobrania na stronie www.for.org.pl

Wybrane publikacje FOR

30.08.2023 | KOMUNIKAT

Dlaczego bojkot tzw. referendum 15 października jest demokratyczny? | Patryk Wachowiec

W reakcji na nawoływania do bojkotu tzw. referendum – ze względu na to, w jaki sposób doszło do jego ogłoszenia, a także z powodu tendencyjnych pytań – przedstawiciele partii rządzącej i jej zwolennicy podnoszą argument, że odmowa głosowania i zniechęcanie innych osób do udziału w nim to rzekomo działania antydemokratyczne. Jest jednak dokładnie na odwrót: bojkot „referendum” – przy jednoczesnym głosowaniu w wyborach – mieści się w pełni w ramach porządku demokratycznego. Uważamy bowiem, że aktualna większość wykorzystuje to ważne narzędzie demokracji bezpośredniej wyłącznie dla celów utrzymania poparcia i prowadzenia kampanii wyborczej opartej na strachu – nie zaś po to, by dać obywatelom realną szansę rozstrzygnięcia spraw szczególnie istotnych dla całego państwa. Stąd inicjatywę tę powinno się konsekwentnie określać jako tzw. referendum czy po prostu plebiscyt.

21.03.2023 | KOMUNIKAT

Polski dług publiczny wciąż rośnie | Marcin Zieliński, Bartłomiej Jabrzyk

Od początku 2020 roku do końca trzeciego kwartału 2022 roku dług publiczny Polski, liczony według metodologii unijnej, urosł o 433,3 mld zł, czyli o ponad 11 tys. zł na osobę. Dług publiczny w relacji do PKB spada, gdyż wysoka inflacja napędza nominalny wzrost gospodarczy. W 2022 roku realny wzrost gospodarczy jednak gwałtownie spowolnił, a różnica między nominalną i realną zmianą PKB przekroczyła 13 punktów procentowych. Według prognozy Komisji Europejskiej w 2023 i 2024 roku Polska będzie płaciła najwyższe odsetki od długu publicznego spośród wszystkich państw członkowskich UE – odpowiednio 5,9% i 5,8%.

11.10.2023 | KOMUNIKAT

Czy po wyborach inflacja będzie znowu dwucyfrowa? | Marcin Zieliński, Zofia Kościk

Szybki szacunek Głównego Urzędu Statystycznego za wrzesień, wskazujący na inflację na poziomie 8,2%, nie daje powodów do optymizmu – inflacja wciąż jest ponad trzykrotnie wyższa od celu. A trzeba pamiętać, że rząd PiS przeznaczył w tym roku dziesiątki miliardów złotych na „mrożenie” cen. Gdyby nie te niezwykle kosztowne manipulacje, podjęte po to, by przypudrować inflację w roku wyborczym, ceny wciąż rosłyby w tempie dwucyfrowym – szacujemy, że we wrześniu poziom

cen podniósłby się aż o 17,9% r/r. Ale to, że rząd „mrozi” ceny przed wyborami, nie oznacza, że po wyborach inflacja gwałtownie nie podskoczy – żadnego kraju nie stać na wieczne utrzymywanie zaniżonych cen, a Polska w przyszłym roku będzie miała jeden z najwyższych deficytów finansów publicznych w Unii Europejskiej.

23.02.2023 | KOMUNIKAT

MFW: Polska z największą korektą w dół w stosunku do ostatniej prognozy wzrostu PKB | Bartłomiej Jabrzyk

Pod koniec stycznia Międzynarodowy Fundusz Walutowy udostępnił aktualizację raportu Global Economic Outlook. Pierwszy raz od wybuchu wojny w Ukrainie analitycy MFW podwyższyli prognozy wzrostu dla gospodarki światowej w 2023 roku – o 0,2 p.p. do poziomu 2,9%. W 2024 roku gospodarka światowa ma wzrosnąć o 3,1%. Polska zanotowała spadki prognoz wzrostu na 2023 i 2024 rok w stosunku do poprzedniego raportu MFW z października 2022 roku. Wzrost PKB ma wynieść w tym i przyszłym roku odpowiednio 0,3% i 2,4%. Prognozy te są niższe od październikowej publikacji MFW o odpowiednio 0,2 p.p. i 0,7 p.p. Spadek projekcji wzrostu PKB dla Polski na 2024 rok jest największy spośród wszystkich trzydziestu badanych krajów, które stanowią ok. 83% gospodarki światowej. Polski wzrost będzie również znacznie niższy od średniej dla wszystkich badanych krajów. Niższy od Polski wzrost PKB w bieżącym roku przewidywany jest jedynie w Wielkiej Brytanii (-0,6%) i Niemczech (0,1%).

31.08.2023 | KOMUNIKAT

Licznik obietnic wyborczych | Marcin Zieliński

Pod koniec sierpnia rząd przedstawił projekt budżetu na przyszły rok. Nie jest to, wbrew mydleniu oczu przez Mateusza Morawieckiego, „bezpieczny” budżet. Deficyt samego budżetu państwa ma wynieść aż 164,8 mld zł, czyli 4,4% PKB, a całego sektora instytucji rządowych i samorządowych (general government) ok. 170 mld zł (4,5% PKB). Taki wynik plasuje Polskę w niechlubnej czołówce krajów z największym deficytem w Unii Europejskiej. Czy ten budżet, będący w istocie kukułczym jajem dla przyszłego rządu, skłonił polityków do wycofania się przynajmniej z części zapowiedzi złożonych w trwającym od miesięcy festiwalu obietnic albo chociaż poszukania dla nich źródeł finansowania? Nie. Stąd pomysł na projekt Forum Obywatelskiego Rozwoju i Money.pl, w ramach którego próbujemy z grubsza oszacować koszty obietnic wyborczych. Mamy nadzieję, że nasz projekt skłoni obywateli

do przyjrzenia się bezrefleksyjnie składanym obietnicom wyborczym i zadawania pytań o źródła ich finansowania. Stabilność finansów publicznych i przyszłość polskiej gospodarki to zbyt ważne dla zwykłych ludzi sprawy, by pozwolić politykom na rzucanie obietnic bez pokrycia i oszukiwanie wyborców.

17.05.2023 | KOMUNIKAT

Skąd pieniądze na „800 plus”? | Marcin Zieliński

Podczas weekendowej konwencji programowej Jarosław Kaczyński przedstawił nowe obietnice wyborcze PiS. Na pierwszy plan wybiło się podniesienie kwoty świadczenia na dzieci z 500 zł na 800 zł miesięcznie od stycznia 2024 roku. Oprócz tego wśród obietnic znalazły się darmowe (czyli finansowane przez podatnika) leki dla dzieci do 18. roku życia i seniorów oraz zniesienie opłat za autostrady. Podczas festiwalu obietnic PiS zabrakło jednak najważniejszego – źródeł finansowania. Tymczasem Donald Tusk, zamiast domagać się wskazania źródeł finansowania od partii rządzącej, przystąpił do licytacji. W poniedziałek zaproponował, by z „800 plus” nie czekać do przyszłego roku, lecz wspólnie je wprowadzić już na Dzień Dziecka, czyli od czerwca br. Takie posunięcie kosztowałoby budżet państwa w tym roku dodatkowe 14 mld zł.

09.08.2023 | KOMUNIKAT

Powrót do PRL: zakaz fotografowania nie zastąpi profesjonalizmu służb | Bartłomiej Jabrzyk

Głosami koalicji rządzącej Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy Kodeks karny i niektórych innych ustaw. Ustawa, zmieniając ustawę o ochronie Ojczyzny, zakłada m.in. powrót znanego z czasów PRL zakazu fotografowania – bardzo szeroko zdefiniowanych – obiektów o znaczeniu strategicznym. Mogą nimi być np. wiadukty, dworce kolejowe, szpitale, nadajniki telefonii komórkowej czy nawet niektóre uczelnie wyższe. Wykaz obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa państwa oraz obiektów infrastruktury krytycznej, które mogą zostać objęte zakazem fotografowania, nie jest publicznie dostępny. Obywatel nie będzie miał możliwości ustalić, czy zakaz obejmuje konkretny obiekt. Zakaz w tym kształcie nie tylko jest zupełnie nieskuteczny i stanowi znaczną ingerencję w życie obywateli, ale też daje fałszywe poczucie samozadowolenia instytucjom państwa odpowiedzialnym za bezpieczeństwo. Rozwiązania prawne rodem z lat pięćdziesiątych nie są adekwatne do dzisiejszego stanu technologii.

19.07.2023 | KOMUNIKAT

Patologia legislacji i znikające apteki. O kolejnym zaostrzeniu Prawa farmaceutycznego | Gabriel Hawryluk

Podczas posiedzenia Sejmu 13 lipca, głosami obozu rządowego i Lewicy, przegłosowano ustawę o zmianie ustawy o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych oraz niektórych innych ustaw. W dokumencie znalazły się również zmiany w Prawie farmaceutycznym, niezwiązane w jakikolwiek sposób z przedmiotem ustawy, wprowadzające zaostrzenie przepisów w ramach tzw. apteki dla aptekarza. Zostały one zgłoszone przez posła PiS Adama Gawędę na połączonym posiedzeniu Komisji Finansów Publicznych oraz Komisji Gospodarki i Rozwoju. Poprawka jako tzw. wrzutka poselska z pominięciem oceny skutków regulacji i konsultacji publicznej jest kolejnym przykładem patologii stanowienia prawa. Zmiana ta jeszcze bardziej zaostrza już i tak restrykcyjne przepisy dotyczące prowadzenia aptek w Polsce.

13.03.2023 | KOMUNIKAT

Najpierw niska inflacja, potem tani kredyt | Marcin Zieliński

W warunkach prognozowanej na ten rok kilkunastoprocentowej inflacji politycy licytują się na propozycje taniego albo nawet darmowego kredytu hipotecznego. Zapłacą za to podatnicy, w tym również ci, którzy żadnego kredytu nie posiadają. Propozycje kredytowe polityków mają rzekomo złagodzić wybranym grupom skutki dwucyfrowej inflacji w postaci wysokich nominalnych stóp procentowych, jednak w rzeczywistości przyczyniają się do pogorszenia sytuacji. Jeśli kredyty hipoteczne mają stać się bardziej dostępne, to w pierwszej kolejności powinno się zadbać o przywrócenie stabilności poziomu cen. Wtedy możliwe będzie obniżenie nominalnych stóp procentowych, dzięki czemu raty kredytów spadną.

06.02.2023 | KOMUNIKAT

Wysoka inflacja w Polsce to dzieło RPP | Dariusz Filar

Zatrzymanie od września cyklu podwyżek stopy referencyjnej coraz wyraźniej prowadzi RPP do popełnienia trzeciego z kolei istotnego błędu. Jego skutkiem może okazać się wydłużenie okresu podwyższonej inflacji nie tylko na 2023 rok, lecz również na kolejne lata. W nawiązaniu do decyzji i komunikatu EBC należy również podkreślić, że zadaniem banku centralnego nie jest jakiegokolwiek obniżenie inflacji czy sprowadzenie jej do poziomu jednocyfrowego, ale powrót do celu inflacyjnego w średnim okresie. To, że w takim okresie inflacja spadnie do 10% lub nawet nieco niżej, w żadnym wypadku nie będzie mogło być traktowane i nagłaśniane jako sukces! Efektem działania RPP powinien być w średnim okresie powrót do celu inflacyjnego, a obecna polityka zamrożonej od września 2022 roku stopy procentowej takiego efektu nie zapewnia.

Kampania informacyjna FOR w czasie wyborów

8 lat PiS: niszczenie gospodarki i praworządności

W obliczu szerzącej się dezinformacji i rządowej propagandy, która pomija ważne i kluczowe dane nt. stanu gospodarki i sytuacji naszego państwa mówimy „Tak jest naprawdę” i przedstawiamy fakty, o których rząd chciałby zapomnieć. Rządy PiS w latach 2015–2023 to rozkład finansów publicznych, dezorganizacja wymiaru sprawiedliwości oraz upolitycznienie i paraliż instytucji publicznych. Strona www.takjestnaprawde.pl stanowi odpowiedź think tanku na rządową stronę www.jakjestnaprawde.gov.pl, która przedstawia zakłamany obraz sytuacji w Polsce. Fakt, że strona funkcjonuje w domenie rządowej i została uruchomiona w trakcie kampanii wyborczej, jest kolejnym przykładem nadużywania zasobów państwa do celów kampanii i pomylenia interesów publicznych z partyjnymi.

Fundacja FOR, stojąc na straży wolności i praworządności w państwie, po raz kolejny publikuje Audyt, w którym podsumowuje wpływ ośmiu lat rządów PiS na gospodarkę i praworządność, przynosząc niepokojące wnioski dotyczące stanu naszego kraju.

W ostatnich latach wskutek polityki PiS osiągnęliśmy bardzo wysoką inflację, stagnację gospodarczą, wzrosty wydatki i deficyt budżetu, zwiększyły się koszty obsługi długu publicznego. Wybory parlamentarne w minionym roku stanowiły wyjątkową okazję do ograniczenia regresu ustrojowego i wyrwania się z populistycznej pułapki PiS.

Zasięg medialny raportu: 2,5 mln.

Licznik obietnic wyborczych

We wrześniu we współpracy z portalem Money.pl uruchomiliśmy Licznik Obietnic Wyborczych, w ramach którego dokonaliśmy bezstronnej oceny kosztów programów głównych komitetów. Celami projektu było skłonienie polityków, by wzięli odpowiedzialność za swoje pomysły i zaczęli mówić o kosztach obietnic i źródłach ich finansowania oraz uświadomienie wyborców o kosztach programów poszczególnych partii.

wybory2023.money.pl/licznik-obietnic-wyborczych

35,2/31,2 mln

zasięg medialny we wrześniu
(FOR / Leszek Balcerowicz)

51,9/88,0 mln

zasięg medialny w październiku
(FOR / Leszek Balcerowicz)

FOR w mediach wokół wyborów

W okresie przedwyborczym regularnie komentowaliśmy propozycje gospodarcze i obietnice partii startujących w wyborach oraz podsumowaliśmy „osiągnięcia” rządu PiS.

Na łamach Money.pl oraz Rzeczpospolitej byliśmy w gronie ekspertów oceniających programy komitetów wyborczych.

Z kolei w październiku, obok przedstawicieli innych organizacji, oceniliśmy dla Forbes.pl drugą kadencję rządu PiS.

Program Konfederacji według ekspertów: chyba niewiele rozumie z gospodarki

Konfederacja, która wazem i wobec głosi swoje przywiązanie do wolności gospodarczej i liberalizmu, zebrała potężną dawkę krytyki od... ekspertów gospodarczych i ekonomistów.

Leszek Balcerowicz Gościem Krzysztofa Ziemca w RMF FM

Skutki pisowskich manipulacji. Jaki jest prawdziwy stan polskiej gospodarki

Leszek Balcerowicz

Trzecia Droga nie tak wyboista. Program gospodarczy "należy do rozsądniejszych"

Mimo szeregu uwag i zastrzeżeń eksperci, z którymi rozmawialiśmy, raczej dobrze oceniają program gospodarczy Trzeciej Drogi.

money.pl

Giełda Waluty Dla przedsiębiorców Mobilność Praca Biznes i Gospodarka Kalkulatory Strona money

Strona główna > Gospodarka > Wybory parlamentarne 2023 > Stało się: PiS przekreśliło nadzieje na miliardy z UE (OPINIA)

Patryk Wachowicz | 11.09.2023 19:49 | aktualizacja 20.09.2023 18:37

Stało się. PiS przekreśliło nadzieje na miliardy z UE [OPINIA]

1044 WP opinie Przedstawiamy różne punkty widzenia

Prawo i Sprawiedliwość, ogłaszając podczas konwencji w Końskich swój program dotyczący sądownictwa, ostatecznie postawiło krzyżyk na wartym niemal 275 mld zł (59,3 mld euro) Krajowym Planie Odbudowy - pisze Patryk Wachowicz, prawnik z Forum Obywatelskiego Rozwoju.

Gospodarka po wyborach wg PiS: Kontynuacja, propaganda i erystyka

Kwestionariusz Prawa i Sprawiedliwości rozpałł ekspertów. Ich komentarze, w znakomitej większości krytyczne, mogłyby zapelnic wiele stron.

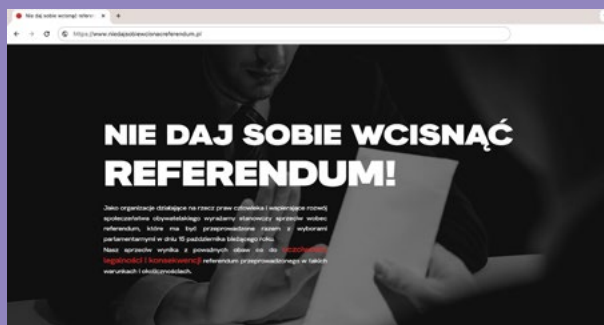
Forbes

Biznes > Czy ten rząd zdąży do następnej klasy? Czołowi eksperci oceniają PiS jak uczniów w podstawówce. Oto świadectwo

Czy ten rząd zdąży do następnej klasy? Czołowi eksperci oceniają PiS jak uczniów w podstawówce. Oto świadectwo

Data publikacji: 09.10.2023, 08:00

„Dwoja” – taką średnią ocenę (w szkolnej skali, gdzie 1 to niedostateczny, a 6 – celujący) wystawili rządowi Mateusza Morawieckiego przedstawiciele przedsiębiorców, a także prawnicy, ekonomiści i analitycy, których poprosiliśmy o skomentowanie poszczególnych obszarów związanych z gospodarką, prawem, pozycją Polski na arenie międzynarodowej, prowadzeniem biznesu czy po prostu życiem w naszym kraju przez ostatnie cztery lata. 2 oznacza w polskich szkołach stopień dopuszczający (wcześniej używano innej nazwy: mierny). Nie znaczy to jednak, że rząd zdążył do następnej klasy – z niektórych gospodarczo-biznesowych „przedmiotów” dostał bowiem „pałę”

Nie daj sobie wcisnąć referendum!

Jako organizacja działająca na rzecz praw człowieka i wspierająca rozwój społeczeństwa obywatelskiego wyraziliśmy stanowczy sprzeciw wobec referendum, które zostało przeprowadzone razem z wyborami parlamentarnymi w dniu 15 października 2023 roku.

Nasz sprzeciw wynika z poważnych obaw co do uczciwości, legalności i konsekwencji referendum przeprowadzonego w takich warunkach i okolicznościach. Uważamy bowiem, że aktualna większość wykorzystuje to ważne narzędzie demokracji bezpośredniej wyłącznie dla celów utrzymania poparcia i prowadzenia kampanii wyborczej opartej na strachu – nie zaś po to, by dać obywatelom realną szansę rozstrzygnięcia spraw szczególnie istotnych dla całego państwa.

W związku z przeprowadzaną kampanią uruchomiliśmy stronę internetową www.niedajsobiewcisnacreferendum.pl z instrukcją, jak nie wziąć udziału w referendum.

Ponadto informację o akcji wyświetlaliśmy na ekranie LED przy rondzie Dmowskiego w centrum Warszawy (emisja w dniach 1–15 października).

Posłuchaj podcastów na ten temat ▾

Narodowy Bank Polityczny

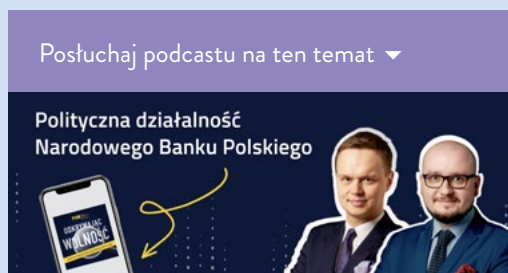
Zgodnie z konstytucją Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza, a według ustawy podstawowym celem jego działalności jest utrzymanie stabilnego poziomu cen.

Tymczasem skumulowana inflacja za prezesury Adama Glapińskiego (od czerwca 2016 roku) wyniosła do maja 2023 roku 47,6%, co oznacza wzrost poziomu cen średnio o 5,7% rocznie, podczas gdy cel inflacyjny to 2,5% z przedziałem odchyłeń ± 1 pkt proc. W lutym 2023 roku inflacja osiągnęła poziom 18,4% rdr i była najwyższa od ponad 26 lat.

W odpowiedzi na liczne głosy krytyki NBP rozpoczął kampanię „informacyjną” pod hasłem, że „obciążanie NBP i rządu winą za wysoką inflację to narracja Kremla”, w której wskazuje, że głównymi przyczynami inflacji są nie populistyczne decyzje rządu i luźna polityka pieniężna banku centralnego, który dbał o możliwość taniego zadłużania się przez państwo, lecz agresja rosyjska w Ukrainie oraz pandemia i jej skutki. Wykorzystuje do tego niesławne billboardy i furgonetki, czy artykuły sponsorowane w mediach. Kampania ta jest kolejnym przypadkiem politycznego zaangażowania prezesa NBP oraz nieuprawnionego wykorzystywania zasobów państwa dla celów kampanii wyborczej.

Fundacja FOR wraz z fundacją FWG zdecydowały się przeciwstawić działaniu NBP, składając wniosek o udostępnienie informacji publicznej dotyczący kosztów przeprowadzonej kampanii. Z tej też okazji zorganizowaliśmy briefing prasowy przed siedzibą NBP.

– *Dzisiaj mówimy sprawdzam prezesowi NBP (Adamowi Glapińskiemu). Przygotowaliśmy wniosek o udostępnienie informacji publicznej. Pytamy pana prezesa o wydatki na*

te najgłośniejsze kampanie, o których była mowa w ostatnim czasie – baner, który wisi na fasadzie Narodowego Banku Polskiego, samochody, czy naczepy jeżdżące po Warszawie, spoty telewizyjne, artykuły sponsorowane – wyjaśnia Patryk Wachowicz podczas konferencji prasowej.

– *Inicjatywy podejmowane przez NBP szkodzą ustrojowi państwa na dwa sposoby. Z jednej strony podważają równość szans kandydatów i komitetów wyborczych – poprzez lukrowane wypowiedzi na temat polityki gospodarczej obecnej władzy i negatywne opinie względem opozycji i jej postulatów. To samo w sobie zagraża uczciwości nadchodzących wyborów i prawu każdego obywatela do rzetelnej informacji o stanie państwa, zanim ten podejmie decyzję przy urnie wyborczej. To całkowicie wypacza zasady demokracji, w tym jej kluczowy komponent, jakim jest możliwość rozliczenia rządzących przy wyborach. Z drugiej strony NBP, podobnie jak sądy, powinien działać niezależnie od jakichkolwiek wpływów (choćby były one pośrednie) i sam aktywnie zabiegać o to, by być postrzeganym jako instytucja neutralna i niewiązana w bieżącą politykę – piszą Marcin Zieliński oraz Patryk Wachowicz w artykule dla Rzeczpospolitej.*

Proste zmiany – wielkie korzyści. 10 pomysłów prostych zmian w polskim prawie – raport FOR i Instytutu Misesa

Forum Obywatelskiego Rozwoju we współpracy z Instytutem Misesa przygotowało pakiet 10 pomysłów na proste zmiany w polskim prawie, które mogą przynieść duże korzyści.

Często trudno osiągnąć porozumienie co do ogólnych wytycznych polityki gospodarczej. Czy powinniśmy postawić na deregulację, liberalizację i prywatyzację, czy może jednak powinniśmy aktywnie kształtować strategiczne sektory gospodarki działaniami państwa i silnie regulować gospodarkę w imię ochrony konsumenta czy środowiska?

Autorzy raportu „Proste zmiany – wielkie korzyści” postanowili zwrócić uwagę na konkretne problemy społeczne i gospodarcze, a także spróbować przedstawić dla nich rozwiązania. Tematy poruszone w raporcie to m.in. dostęp do leków, wykluczenie komunikacyjne czy brak zaufania obywateli do funkcjonariuszy policji. Choć najczęściej tego typu problemy próbuje się rozwiązać zwiększoną aktywnością państwa, to autorzy raportu przekonują, że w tych przypadkach ograniczenie regulacji krępujących rynek lub zwiększenie wolności obywatelskich da najlepsze rezultaty i wydatnie przyczyni się do złagodzenia problemów.

Więcej informacji na stronie prostezmiany.info ▶

Odpolitycznienie przedsiębiorstw kontrolowanych przez państwo – raport FOR

Z okazji kolejnej edycji Igrzysk Wolności w Łodzi fundacja Liberté! we współpracy z fundacją FOR opublikowała raport pt. Odpolitycznienie przedsiębiorstw kontrolowanych przez państwo.

Raport, opublikowany w przeddzień wyborów parlamentarnych w Polsce, ma na celu zdiagnozować problemy i wyznaczyć kierunki zmian oraz reform, których wdrożenie jest niezbędne do poprawy obecnej sytuacji.

W Polsce – mimo prowadzonej od wczesnych lat 90. prywatyzacji przedsiębiorstw – państwo jako właściciel jest wszechobecne. Na rynku wciąż działa 18 podmiotów w formie prawnej przedsiębiorstwa państwowego (w tym 10 aktywnych). Dodatkowo Skarb Państwa posiada akcje lub udziały bezpośrednio w 422 spółkach (w tym 342 aktywnych). Państwo kontroluje przedsiębiorstwa również pośrednio, wykorzystując powołane przez siebie jednostki, takie jak Polski Fundusz Rozwoju, Towarzystwo Finansowe Silesia czy Agencja Rozwoju Przemysłu. Dla porównania: w Norwegii, której model nadzoru właścicielskiego państwa uchodzi często za wzorcowy, państwo sprawuje kontrolę jedynie nad 70 spółkami.

W parze z bardzo dużą obecnością państwa w gospodarce idzie w Polsce niska jakość polityki właścicielskiej. W 2016 roku Międzynarodowy Fundusz Walutowy ocenił, że spośród badanych krajów Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej gorszą niż Polska politykę w tej dziedzinie prowadziły tylko Czarnogóra, Ukraina, Bośnia i Hercegowina oraz Białoruś. Bez wątpienia można założyć, że późniejsze zmiany, wprowadzane w życie przez rząd Prawa i Sprawiedliwości, tylko pogorszyły tę ocenę.

Odpolitycznienie sektora państwowego w gospodarce należy zacząć od zniesienia prawnych instrumentów nacjonalizacji, które po 2015 roku do polskiego porządku prawnego wprowadziło PiS.

W dalszej kolejności niezbędne jest scentralizowanie nadzoru właścicielskiego i powierzenie go jednemu organowi, zwiększenie kompetencji i niezależności Rady do spraw spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych, która obecnie jest ciałem fasadowym, a także dążenie do ograniczenia własności państwa do ściśle uzasadnionych przypadków.

Obok tych działań należy wprowadzić rozwiązania mające na celu ograniczenie wpływu pośredniej – tj. poprzez kontrolowane podmioty – obecności państwa w gospodarce. W tym względzie powinien zostać wprowadzony zakaz nabywania przez takie podmioty aktywów spoza obszarów ich głównej działalności; należy także uregulować zasady ich reklamy. Uzupełnieniem reformy powinno być przyjęcie mechanizmów przeciwdziałających korupcji i konfliktowi interesów, takich jak rejestr beneficjentów oraz osób eksponowanych politycznie.

Transmisję z panelu dyskusyjnego na temat raportu można obejrzeć na naszych mediach społecznościowych ▾

Rachunek od państwa za 2022 rok

W 2022 roku wydatki publiczne w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły niemal 36 tys. zł, a w przeliczeniu na jednego pracującego – 79 381 zł. Wszystkie wydatki publiczne są finansowane albo z płaconych przez nas podatków (danin), albo z emitowanego przez państwo długu (który oznacza wyższe podatki w przyszłości). Wielu ludzi, domagając się realizowania kolejnych programów przez państwo, nie dostrzega, że wiąże się to z większym opodatkowaniem społeczeństwa (teraz lub w przyszłości). Jak zauważyła Margaret Thatcher: „Jeśli państwo chce wydać więcej, musi albo pożyczyć oszczędności od ludzi, albo silniej ich opodatkować. Nie ma czegoś takiego jak pieniądze publiczne, są tylko pieniądze podatników”.

Forum Obywatelskiego Rozwoju po raz dwunasty przygotowało „Rachunek od państwa”, który pokazuje wydatki polskiego państwa w podziale na najważniejsze kategorie i w przeliczeniu na jednego mieszkańca. „Rachunek od państwa” uwzględnia wszystkie wydatki publiczne, nie tylko te, które są zapisane w tzw. budżecie państwa, a które stanowią zaledwie wycinek całego sektora instytucji rządowych i samorządowych (*general government*).

Rosnąca nieprzejrzystość finansów publicznych

Szczególnie w ostatnich latach budżet państwa traci na znaczeniu jako najważniejszy plan finansowy państwa. 7 czerwca br. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli po raz pierwszy w historii III Rzeczypospolitej nie wyraziło pozytywnej opinii w przedmiocie absolutorium dla rządu, co jest efektem wypchnięcia dużej części wydatków, które powinny być realizowane w ramach budżetu państwa, do pozabudżetowych funduszy w Banku Gospodarstwa Krajowego. Za sprawą wydatkowania środków za pośrednictwem funduszy w BGK i stosowania innych sztuczek rząd jest w stanie wykazać w budżecie państwa dowolny wynik, na co regularnie zwraca uwagę w swoich kontrolach NIK.

Wzrost wydatków publicznych

Forum Obywatelskiego Rozwoju w „Rachunku od państwa” uwzględniła wszystkie wydatki publiczne, również te realizowane poza budżetem państwa przez fundusze w BGK. W 2022 roku wydatki publiczne wyniosły 1,34 bln zł. Stanowiły 43,5% PKB – mniej niż w latach 2020–2021, ale wciąż więcej niż przed wybuchem pandemii (41,9% PKB w 2019 roku). Od 2015 roku wydatki publiczne wzrosły w Polsce w ujęciu nominalnym o ponad 78%, a w ujęciu realnym – o 38%.

Prognozy dla polskich finansów publicznych

Wbrew rządowej propagandzie polskie finanse publiczne są w złym stanie. Przyznało to Ministerstwo Finansów, które w marcu br. w opinii do projektu ustawy wprowadzającej preferencyjne kredyty mieszkaniowe stwierdziło: „Niestety w najbliższych latach nie ma przestrzeni na nowe wydatki ponoszone z budżetu państwa. Tym samym, aby zwiększyć wydatki na nowe zadania, należy znaleźć źródło ich sfinansowania poprzez ograniczenie innych wydatków”.

Prognozy Komisji Europejskiej na ten i przyszły rok wskazują na wysoki deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w Polsce. W tym roku deficyt ma wynieść 5% PKB – trzeci najgorszy wynik w Unii Europejskiej. Międzynarodowy Fundusz Walutowy prognozuje, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych będzie przekraczał 3% PKB do 2028 roku.

Mimo to politycy różnych opcji przed nadchodzącymi wyborami składają kolejne obietnice wydatków, nie wskazując źródeł ich finansowania. Tak więc deficyt Polski może być w przyszłości wyższy od obecnie prognozowanego. Taki scenariusz oznacza dalszy wzrost długu publicznego i w konsekwencji dalszy wzrost kosztów jego obsługi.

Blog Obywatelskiego Rozwoju

Czy emeryci zyskali na rządach PiS?

Gabriel Hawryluk | 12 października 2023

Dużą część elektoratu Prawa i Sprawiedliwości stanowią emeryci. Według sondaży late poll z 2019 roku na partię rządząca głosowało prawie 57% emerytów (przy poparciu ogólnokrajowym na poziomie ok. 43%). Wydawać by się mogło, że rząd robi wiele, by emerytom i potencjalnym emerytom było jak najlepiej: obniżył wiek emerytalny oraz wprowadził tzw. trzynastki i czternastki. Podczas poniedziałkowej debaty przedwyborczej Mateusz Morawiecki pokazał dwa złote, które mieli dostawać emeryci w ramach waloryzacji za rządów Donalda Tuska, podczas gdy za PiS dzięki tzw. trzynastkom i czternastkom oraz „godnej waloryzacji”, bez tych dwóch złotych emeryci rzekomo mogą się obyć. Zasadne jest więc pytanie: czy za rządów Prawa i Sprawiedliwości emerytury faktycznie w ujęciu realnym wzrosły?

Państwowe mieszkania, których nie ma

Zofia Kościk | 3 października 2023

W maju 2023 roku ogłoszono zamknięcie części rynkowej programu „Mieszkanie +”. Kolejny pomysł polityków na mieszkania okazał się nieskuteczny w porównaniu z rynkiem prywatnym. Przez niemal siedem lat w ramach programu „Mieszkanie +” wybudowano ok. 20 tys. mieszkań – w tym samym czasie w Polsce poza programem wybudowano prawie 1,4 miliona mieszkań. To nie pierwszy w polskiej historii przykład fiaska państwowego programu mieszkaniowego.

Więcej na www.blogobywatelskiegorozwoju.pl

Umówmy się na Polskę

„Umówmy się na Polskę” to propozycja demokratycznych zasad funkcjonowania państwa, sformułowanych w przejrzysty i zrozumiały sposób.

Książka powstała w ramach współpracy grupy ekspertów o różnorodnych poglądach. Autorzy przekonują, że kluczem do stabilnej demokracji jest większe zaangażowanie w mechanizmy rządzenia krajem samorządów wojewódzkich i gminnych, a także obywateli. W lekkim i pozbawionym akademickiego żargonu stylu opisują założenia proponowanej umowy społecznej. Jednym ze współautorów rozdziału na temat liberalnego województwa marzeń jest Marcin Zieliński, prezes zarządu i główny ekonomista FOR.

◀ Posłuchaj podcastu na ten temat

Liczba dnia FOR

Regularnie w każdą środę w social mediach publikujemy liczbę z naszych komunikatów lub innych ciekawych statystyk.

746 000 000 000 zł

Tyle szacunkowo wynoszą łączne koszty dotychczasowych obietnic wyborczych złożonych przez wszystkie zarejestrowane ogólnopolskie komitety. Możemy domyślić się, że przez najbliższy miesiąc ta kwota będzie jeszcze rosnąć. Politycy zwykle nie podają źródeł ich finansowania, jednak pewnym jest, że koszty realizacji tych zapowiedzi poniosą podatnicy.

#LiczbaDniaFOR FOR

9 884 303

Tyle osób odmówiło pobrania karty referendalnej, głosując w wyborach parlamentarnych 15 października. Frekwencja w referendum wyniosła tylko 40%, co oznacza, że nie jest ono wiążące. Prawie połowa głosujących nie dała sobie wcisnąć referendum. To sukces społeczeństwa obywatelskiego i jego instytucji takich jak organizacje pozarządowe prowadzące skuteczne kampanie referendalne.

#LiczbaDniaFOR FOR

35 000 000 000 zł

Tyle będzie kosztować przedsiębiorców przyszłoroczna podwyżka płacy minimalnej. Podwyżka w kwocie prawie 5,5 tys. zł dla pracownika w skali roku oznacza dla pracodawcy koszt prawie 10 tys. zł. Ta zmiana znacząco utrudni prowadzenie działalności gospodarczej, a ponadto wyższe koszty pracy mogą przyczynić się do wzrostu cen.

#LiczbaDniaFOR FOR

8,2%

Tyle wyniosła inflacja rok do roku we wrześniu 2023 roku wg danych GUS. Przypominamy, że cel inflacyjny ustalony przez RPP to 2,5%, a średnioroczna inflacja znajduje się poniżej górnego pasma odchyłań od celu (czyli poniżej 3,5%) dopiero w 2026 roku. 2,4% wyniosła z kolei inflacja bazowa za ostatnie 5 miesięcy - oznacza to, że poziom cen (z wyłączeniem energii i żywności) podniósł się o tyle, ile docelowo powinien w ciągu całego roku.

#LiczbaDniaFOR FOR

365 300

Tyle osób w 2022 roku pobierało tzw. emeryturę głodową - czyli emeryturę niższą od minimalnej w danym roku. To prawie pięciokrotnie więcej niż w 2015 roku, gdy Prawo i Sprawiedliwość obejmowało władzę. Chociaż PiS często powtarza narrację o poprawie poziomu życia seniorów za rządów Zjednoczonej Prawicy, to dane wskazują na ubożenie emerytów w ciągu ostatnich ośmiu lat.

#LiczbaDniaFOR FOR

64 000 000 000 zł

Tyle kosztuje 800+. Realizacja zapowiedzi prezesa PiS oznacza wzrost deficytu z 3,7% na 4,7% PKB, w skutek czego Polska stałaby się jednym z 4 krajów z największym deficytem w UE (obok Belgii, Bułgarii i Słowacji).

#LiczbaDniaFOR FOR

Współpraca międzynarodowa

W ostatnim roku FOR kontynuował swoją aktywność zagranicą. Byliśmy zaangażowani zarówno w ramach dotychczasowych inicjatyw, jak i nowych przedsięwzięć. Dzięki promocji wspólnych wartości oraz możliwości wymiany doświadczeń między FOR a organizacjami z całej Europy, jesteśmy bardziej skuteczni zarówno w kraju, jak i na arenie międzynarodowej.

ATLAS NETWORK

W maju 2023 roku gościliśmy w Pradze na dorocznym European Liberty Forum organizowanym pod egidą Atlas Network, którego FOR jest wieloletnim partnerem. Podczas kilkudniowych obrad naszą fundację reprezentowali: prezes zarządu – Marcin Zieliński, dyrektor ds. komunikacji – Hubert Wejman i analityk prawny – Patryk Wachowiec. Głównym tematem wydarzenia była, podobnie jak rok wcześniej, agresja Rosji na Ukrainę i wynikające z niej wyzwania dla ruchu liberalnego w Europie. Nie zabrakło też dyskusji o narzędziach walki z dezinformacją oraz pomysłach na obniżanie niegospodarności krajowych władz. Z dumą przyjęliśmy informację, że laureatem dorocznej nagrody ELF zostało współtworzone przez nas EPICENTER.

EPICENTER

Podobnie, jak w ubiegłych latach, także w 2023 roku mieliśmy okazję dwukrotnie uczestniczyć w zebraniu EPICENTER (European Policy Information Center) – platformy łączącej liberalne think-tanki z całej Europy. Podczas spotkań w Pradze i Berlinie dyskutowaliśmy o wspólnych inicjatywach i propozycjach zaangażowania na nowych polach, w tym w ramach promocji naszych idei wśród młodego pokolenia. Dzięki EPICENTER mogliśmy także zaoferować nasze krajowe publikacje szerszej grupie odbiorców, udostępniając ich tłumaczenia we wspólnym serwisie. Ponadto, aktywnie uczestniczyliśmy w tworzeniu założeń i treści do opublikowanego na przełomie 2023 i 2024 roku międzynarodowego raportu oceniającego tworzenie polityk publicznych opartych na dowodach (*evidence-based policy making*). W pracach EPICENTER reprezentowali nas prezes zarządu – Marcin Zieliński, analityk prawny – Patryk Wachowiec oraz analityk ekonomiczny – Gabriel Hawryluk.

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.

4LIBERTY, FNF I INNE INICJATYWY

Tradycyjnie byliśmy aktywni w serwisie 4liberty.eu, platformie współpracy osiemnastu think-tanków z Europy Środkowej i Wschodniej, której prace koordynuje Fundacja Liberté, a także podczas spotkań Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF), udzielającej wsparcia inicjatywom liberalnym z naszego regionu. Nasze publikacje gościły na łamach 4liberty, a podczas corocznego zebrania partnerów FNF w Poczdamie naszą fundację reprezentował prezes zarządu – Marcin Zieliński.

Nie zabrakło też nowych przedsięwzięć, które mamy nadzieję kontynuować w kolejnych latach. Na zaproszenie Central and Eastern European Law Initiative (CEELI) Institute, nasz analityk prawny – Patryk Wachowiec wziął udział w szkoleniu dla organizacji pozarządowych i stowarzyszeń sędziowskich z Europy Środkowej, gdzie przedstawił polskie recepty na deficyt praworządności. Uczestniczyliśmy także w spotkaniach z przedstawicielami Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Komisji Weneckiej oraz Europejskim Rzecznikiem Praw Obywatelskich, szeroko omawiając polskie doświadczenia z kryzysem rządów prawa.

Wydarzenia 2023

W 2023 roku eksperci FOR mieli przyjemność brać udział w licznych wydarzeniach stacjonarnych.

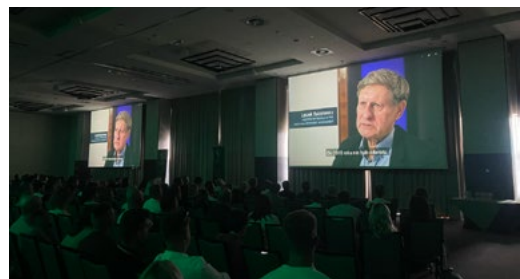
styczeń-czerwiec

Wraz z początkiem 2023 roku kontynuowaliśmy tour wokół książki „Odkrywając Wolność 2. W obronie rozumu”, odwiedzając 12 uczelni oraz domów kultury w głównym mieście Polski.

marzec

W marcu mieliśmy okazję reprezentować FOR podczas Weekendu Kapitalizmu. Marcin Zieliński, prezes zarządu i główny ekonomista, poprowadził panel „Ukraine: Business in the Face of War” na temat odbudowy Ukrainy. Wydarzenie dopełniło wystąpienie prof. Leszka Balcerowicza, który został uhonorowany nagrodą Atlas Idei, przyznawanej co roku przez Centrum Kapitalizmu osobom, które przysłużyły się idei wolności.

czerwiec

24 czerwca w Warszawie odbyła się premiera filmu dokumentalnego o polskiej transformacji gospodarczej pt. *From Socialism to Prosperity. The Rise of the White Eagle*, z udziałem prof. Leszka Balcerowicza.

wrzesień

W pierwszych dniach września przedstawiciele FOR, Marcin Zieliński i Patryk Wachowiec, byli aktywni na XXXII Forum Ekonomicznym, które odbyło się w dniach 5-7 września w Karpaczu. Patryk Wachowiec wystąpił w roli moderatora panelu dyskusyjnego na temat barier dla migracji w Polsce, z kolei Marcin Zieliński brał udział jako panelista podczas spotkania z autorami książki „Umówmy się na Polskę”.

październik

W październiku Przewodniczący Rady FOR Leszek Balcerowicz wygłosił wykład inauguracyjny Europejskie Forum Nowych Idei w Sopocie. – Własność państwowa zatruwa nie tylko gospodarkę, ale też politykę – stwierdził profesor podczas swojego wystąpienia pt. „Polska po 1989 r. Co dalej?”.

wrzesień

Naszej obecności nie mogło zabraknąć również na wrześniowych Igrzyskach Wolności w Łodzi. Marcin Zieliński moderował i uczestniczył w kilku panelach dyskusyjnych na temat ekonomicznych korzyści migracji, raportu Jak odpolitycznić spółki skarbu państwa? oraz podsumowania polityki gospodarczej rządów PiS. Prof. Leszek Balcerowicz wystąpił gościnnie z wykładem „Własność prywatna: podstawa demokracji, praworządności i rozwoju”.

grudzień

Ostatnim wydarzeniem tego roku był jubileuszowy Zjazd Austriacki w Warszawie, podczas którego prezes zarządu FOR dyskutował w panelu o polityce gospodarczej.

Projekty FOR

ANALITYCZNE

- **ANALIZY I RAPORTY:** Przygotowujemy autorskie analizy i raporty dotyczące polityki gospodarczej w Polsce. Analizujemy trendy i publikacje światowe. Ponadto komentujemy bieżące wydarzenia mające wpływ na gospodarkę: w szczególności krytykujemy decyzje przeczące wolności gospodarczej i popieramy rozwiązania dla niej korzystne. Prowadzimy badania i przygotowujemy publikacje poruszające ważne tematy gospodarcze i prawne. Nasze analizy poza diagnozą zawierają także rekomendacje zmian. Pokazujemy też najlepsze praktyki z innych krajów.
- **KAMPANIA INFORMACYJNA FOR PRZED WYBORAMI:** W okresie przedwyborczym regularnie komentowaliśmy działania rządu PiS. Opublikowany Audyt FOR podsumowuje wpływ ośmiu lat rządów PiS na gospodarkę i praworządność, przynosząc niepokojące wnioski dotyczące stanu naszego kraju. We współpracy z Money.pl wystartowaliśmy z Licznikiem Obietnic Wyborczych, w ramach którego dokonaliśmy bezstronnej oceny kosztów programów głównych komitetów. Zarówno w prasie, jak i na portalach internetowych nasi eksperci analizowali programy komitetów wyborczych oraz oceniali drugą kadencję rządu PiS. Co więcej, FOR weszło w skład koalicji, która prowadziła kampanię informacyjną na temat zmanipulowanego referendum, będącego w istocie elementem kampanii wyborczej PiS. W efekcie tych działań powstała strona internetowa wraz ze spotem informacyjnym. Ponadto zaangażowaliśmy się w demaskację rządowej propagandy ze strony jakjestnaprawde.gov.pl, czego skutkiem było uruchomienie naszej strony takjestnaprawde.pl.
- **JAK DOGONIĆ ZACHÓD:** W 1989 roku m.in. dzięki planowi Balcerowicza Polska weszła na ścieżkę doganiania Zachodu. Od tego czasu nastąpiło spektakularne polepszenie warunków życia Polaków, ciągle jednak jest sporo do zrobienia, aby osiągnąć poziom krajów Zachodu.

WATCHDOG

- **RULE OF LAW:** Mamy świadomość, jak ważne jest rzetelne informowanie zagranicy o łamaniu zasad praworządności i jego konsekwencjach. Po pierwsze, ponieważ uwaga zagranicy może zmienić zachowanie rządzących w Polsce. Po drugie, ponieważ atak na praworządność w jednym państwie członkowskim Unii Europejskiej wpływa na całą Europę. Dlatego wspólnie z Archiwum Osiatyńskiego i Helsińską Fundacją Praw Człowieka utworzyliśmy anglojęzyczny serwis o praworządności w Polsce – Rule of Law in Poland (www.ruleoflaw.pl). Z pomocą naszych partnerów jesteśmy w stanie docierać z profesjonalnym przekazem o sytuacji w Polsce do zagranicznych organizacji pozarządowych, akademików czy dyplomatów.
- **LICZNIK DŁUGU:** Jako FOR uruchomiliśmy w 2010 roku w Warszawie licznik długu, by cały czas przypominać o stanie finansów publicznych. Obywatele, słuchając obietnic polityków, szczególnie tych dotyczących wyższych wydatków publicznych, muszą pamiętać nie tylko o ich bezpośrednich skutkach, ale także o ukrytych kosztach. Łatwo i przyjemnie można obiecywać wyższe zasiłki, dodatki itp., znacznie trudniej jest przyznać, że oznaczają one także najczęściej szybszy wzrost długu publicznego i w konsekwencji też wolniejszy wzrost gospodarczy, czyli niższe płace i niższy poziom życia. Licznik podaje wysokość państwowego długu publicznego (www.dlugubliczny.org.pl). Od 2013 roku licznik poza długiem jawnym pokazuje także dług ukryty (w systemie emerytalnym).
- **RACHUNEK OD PAŃSTWA:** Od 12 lat Forum Obywatelskiego Rozwoju co roku przedstawia „Rachunek od państwa”, który przystępnie pokazuje strukturę wydatków naszego państwa w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski. Rozliczając PIT, widzimy, ile podatku dochodowego musieliśmy zapłacić w minionym roku. Jeśli przygotowując rozliczenie podatków, dojdziemy do wniosku, że są one za wysokie, warto się zastanowić, na co państwo polskie wydaje te pieniądze. Bo choć wielu polityków chętnie mówi o obniżeniu podatków, to mało jest chętnych, by dyskutować o obniżeniu wydatków, a są to dwie strony tego samego medalu. Akcja „Rachunek od państwa” ma na celu uświadomienie Polakom, w jaki sposób rządzący dysponują pieniędzmi Polaków.
- **SPRAWDZPODATKI.PL:** Nowatorska platforma pozwalająca w przystępny sposób sprawdzić, jaka część wynagrodzenia jest oddawana państwu w formie wszelkich podatków i składek. Dlatego nie można odpowiedzialnie dyskutować o obniżeniu podatków bez równoczesnego ograniczenia wydatków i analogicznie – nie można mówić o wzroście wydatków publicznych bez podnoszenia podatków.

EDUKACYJNE

- **MUZEUM 1989:** Takiej opowieści o polskiej transformacji dotąd nie było. Wydarzenia roku 1989 są przedstawione w formie wirtualnego muzeum, dostępnego dla każdego posiadacza komputera lub smartfonu. Widz-internauta poznaje przeszłość, „zanurzając się” w zrekonstruowane techniką 3D przestrzenie historyczne: m.in. wnętrze peerelowskiego mieszkania, salę obrad Okrągłego Stołu, sztab wyborczy „Solidarności” w dawnej kawiarni „Niespodzianka”. Wystawa – skierowana przede wszystkim do uczniów i studentów – łączy nowoczesną formę przekazu z wyczerpującą narracją historyczną. Wirtualne Muzeum 1989 to część projektu edukacyjnego Fundacji Forum Obywatelskiego Rozwoju 30 lat Wolności.
- **PODCAST „ODKRYWAJĄC WOLNOŚĆ”:** Odkrywając Wolność to autorski projekt podcastowy Fundacji FOR, w którym liberałowie dyskutują o wolności, gospodarce i prawie. Głównym formatem są rozmowy jeden na jeden między ekspertami z dziedziny prawa i ekonomii. Nowe odcinki publikowane są 2 razy w miesiącu. Naszych podcastów możecie słuchać na wybranych platformach: [Spotify](#), [Youtube](#), [Simplecast](#), [Apple Podcasts](#), [Google Podcasts](#).

Obszary badawcze

WOLNOŚĆ GOSPODARCZA

Prowadzimy systematyczne działania przeciwko antywolnościowemu naciskom i wspieramy propozycje, które zwiększają zakres wolności i indywidualnej odpowiedzialności. Więcej wolności gospodarczej to najlepsza recepta na szybki rozwój i poprawę warunków życia.

PAŃSTWO PRAWA

Wskazujemy na zagrożenia płynące ze zmian prawnych, które osłabiają praworządność i naruszają porządek konstytucyjny. Przyglądamy się jakości procesów legislacyjnych i decyzjom podejmowanym przez instytucje publiczne.

FINANSE PUBLICZNE

Proponujemy, w jaki sposób powinniśmy ograniczać wydatki publiczne. To jedyna odpowiedzialna droga, która pozwoli na znaczące obniżenie podatków, stopniową spłatę długu publicznego oraz trwałe przyspieszenie wzrostu gospodarczego.

RYNEK PRACY

Analizujemy projekty rządowe pod kątem wzrostu zatrudnienia w Polsce. Jednocześnie, badając doświadczenia innych krajów, szukamy dobrych praktyk, które, przeniesione na polski grunt, mogą przyczynić się do tego, że więcej Polaków będzie pracowało.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Monitorujemy proces legislacyjny w zakresie całego systemu wymiaru sprawiedliwości. Badamy efektywność i niezależność wymiaru sprawiedliwości oraz rekomendujemy działania mające na celu wyeliminowanie błędów w jego działaniu. Bronimy niezależności wymiaru sprawiedliwości od polityków i pilnujemy rzetelności debaty publicznej w tym obszarze.

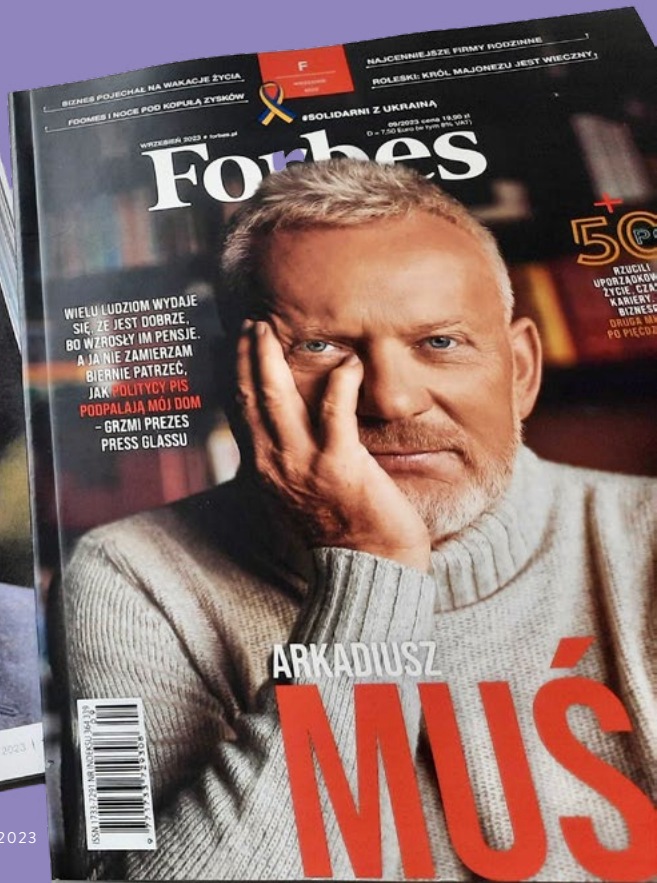
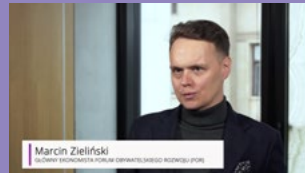
UNIA EUROPEJSKA

Analizujemy projekty unijnych dyrektyw, rozporządzeń i innych dokumentów pod względem wpływu propozycji UE na wolność gospodarczą i wolności obywatelskie, a przede wszystkim sposobu, w jaki przekładają się one na rozwój Polski i innych krajów członkowskich.

Współpraca z mediami

Eksperti Forum Obywatelskiego Rozwoju są cenionymi przez dziennikarzy komentatorami bieżących wydarzeń w Polsce, którzy stoją na straży ochrony finansów publicznych i praworządności.

Nasze opinie i komentarze regularnie pojawiają się w prasie drukowanej i na portalach internetowych, jak również w programach telewizyjnych czy radiowych, dzięki którym docieramy do szerszej grupy odbiorców, co pozwala nam skutecznie realizować misję Fundacji.

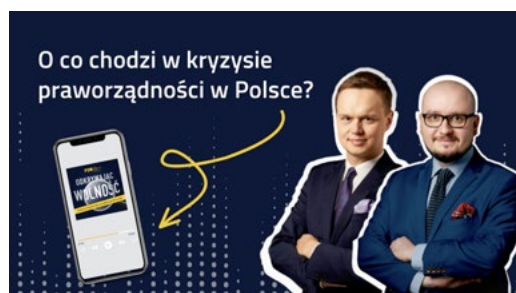

Podcast Forum Obywatelskiego Rozwoju Odkrywając Wolność

Odkrywając Wolność to autorski projekt podcastowy Fundacji FOR, w którym liberałowie dyskutują o wolności, gospodarce i prawie. Głównym formatem są rozmowy jeden na jeden między ekspertami z dziedziny prawa i ekonomii.

Najczęściej słuchane odcinki w 2023 roku:

O CO CHODZI W KRYZYSIE PRAWORZĄDNOŚCI W POLSCE?

„Kryzys praworządności dotyka każdego z nas. Od wykroczenia drogowego po sprawy wyborów, duże spółki, przerywanie ciąży, nasze członkostwo w Unii Europejskiej i związane z tym fundusze”

— PATRYK WACHOWIEC

PO CO RZĄDZĄCYM KOMISJA DS. BADANIA ROSYJSKICH WPŁYWÓW?

„To jest właśnie jeden z elementów niekonstytucyjności tej Komisji. Możliwe jest ściganie i karanie osób za czyny, które nie stanowiły czynu zabronionego w chwili popełnienia tego czynu”

— BARTŁOMIEJ JABRZYK

Nowe odcinki publikujemy dwa razy w miesiącu. Zapraszamy do wysłuchania naszego podcastu na wybranych platformach: [Spotify](#), [Youtube](#), [Simplecast](#), [Apple Podcasts](#), [Google Podcasts](#).

Znasz FOR-letter?

Nie musisz się bać, że przegapiłeś jakąś ciekawą publikację lub wypowiedzi naszych ekspertów, nasz newsletter w każdy czwartek przybliży Ci działalność Fundacji FOR.

Sprawdź swoją skrzynkę odbiorczą w każdy czwartek po południu, to właśnie wtedy tam wyląduje.

Dlaczego warto dołączyć do grona subskrybentów?

- najważniejsze informacje z wolnościowego świata zebrane w jednym miejscu
- najciekawsze tematy wyłuskane przez naszych ekspertów z zalewu informacji w Internecie
- odtrutka na populizm polityków

Zapisy na FOR-letter: newsletter.for.org.pl

FOR SKLEP

FORUM
OBYWATELSKIEGO
ROZWOJU

Od 2019 roku działa sklep internetowy FOR.

Na stronie sklep.for.org.pl można zakupić m.in. publikacje Leszka Balcerowicza, w tym najnowszą książkę „Odkrywając wolność 2. W obronie rozumu”, „Lech. Leszek. Wygrać wolność” czy „Trzeba się bić z PiS o Polskę”, oraz gadżety z logo Fundacji. Serdecznie zapraszamy do wsparcia naszych aktywności również tą drogą – wszystkie dochody uzyskiwane ze sklepu przeznaczone są na działalność statutową FOR.

Finanse FOR

Działalność FOR jest finansowana w większości przez darowizny od sympatyków, osób i firm prywatnych, podzielających przekonanie, że wolności obywatelskie i gospodarcze oraz państwo prawa to podstawa dobrego życia każdego z nas.

Wsparcie finansowe FOR to osobiste zaangażowanie się w debatę publiczną na rzecz zwiększania w społeczeństwie aktywnego poparcia dla szerokiego zakresu indywidualnych wolności (zwłaszcza wolności gospodarczej) oraz – co się z tym wiąże – dla podnoszenia poziomu praworządności w państwie.

W 2023 roku 90% przychodów Fundacji pochodziło od darczyńców prywatnych, w tym od osób i firm prywatnych (darczyńcy biznesowi). Pozostała część budżetu pochodziła z grantów od fundacji i orga-

nizacji zagranicznych (w tym w związku ze współpracą naukową FOR w ramach międzynarodowych programów badawczych i konferencji) oraz w części z działalności gospodarczej (publikacje książkowe i udział we wspólnych projektach edukacyjnych).

Jesteśmy dumni, że nasza dotychczasowa działalność zyskuje każdego roku coraz więcej sympatyków, gotowych udzielić FOR wsparcia finansowego.

Dziękujemy!

**KAŻDY MOŻE WSPIERAĆ FUNDACJĘ FOR, PRZEKAZUJĄC
NAWET NIEWIELKĄ KWOTĘ NA NASZE KONTO**

Numerы rachunków w Banku Santander:

PLN: 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

EUR: 02 1090 1883 0000 0001 0689 0653

USD: 63 1090 1883 0000 0001 0689 4114

GBP: 44 1090 1883 0000 0001 0689 0673

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR
ul. Ignacego Krasickiego 9A, 02-628 Warszawa
tel. +48 22 628 85 11, e-mail: info@for.org.pl
www.for.org.pl

